

The Nature, Classifications and Spiritual Levels of Mantra Chanting in Chaitany, s Thought

Mahdieh Aminzadeh Gohari

Ph.D. Candidate in Comparative Religions and Mysticism, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, m1360aminzade@gmail.com

Abolfazl Mahmoudi

Professor of Comparative Religions and Mysticism, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author): amahmoodi5364@gmail.com

Abstract:

In Hindu thought and tradition, from the earliest Vedic and Upanishadic texts to the present day, mantra has been regarded as one of the primary and most effective means of spiritual development, possessing divine power and direct efficacy granted by the Supreme. Among the notable figures who placed special emphasis on the significance of mantra is Chaitanya (1486–1533), the founder of the last major school of Vaishnavism and a pioneering figure in the Bhakti movement. This study explores the nature of mantra from Chaitanya's perspective, particularly his view that there is no distinction between the divine name and the Divine Being itself. The research further examines the levels of mantra practice, including japa (individual recitation), sankirtana (collective chanting with dance), and kirtana (musical invocation). Special attention is given to key mantras such as the Maha-mantra "Hare Krishna"—regarded as the great liberating chant, "AOM"—as the seed mantra, and the Gayatri Mantra—as the invocation of divine glory. The poetic mantra verses composed by Chaitanya are also analyzed, along with the mystical process of divine presence manifested through the recitation of these sacred utterances.

Keywords: Mantra, Chaitaniya, Kirtan, Sankirtan.

ماهیت، اقسام و مراتب منتره (ذکر) در اندیشه چَی تَنیه^۱

مهديه امينزاده گوهری^۲ ابوالفضل محمودی^۳

۹۰

پژوهشنامه ادیان
چکیده

در اندیشه و سنت هندو، از کهن ترین متون یعنی متون ودایی و اوپنیشدی تا به امروز، منتره جزو اولین و موثرترین وسیله رشد معنوی به شمار رفته است که دارای قدرت و تاثیرگذاری مستقیم از جانب پروردگار است. در این میان از جمله کسانی که تاکید ویژه ای بر این امر داشت، می توان از چَی تنیه (۱۴۸۶ - ۱۵۳۳) نام برد. او بنیانگذار آخرین فرقه ویشنوئیسم و از پیشروان طریقت بهکتی است. در این پژوهش به بررسی ماهیت منتره از منظر چَی تَنیه مبنی بر عدم تمایز ذکر با خود پروردگار و مراتب منتره بعنوان "جَپَه" ذکر فردی و "سانکرتان" ذکر جمعی همراه با رقص و موسیقی و "کرتان" ذکر جمعی آهنگین پرداخته شده است. آنچه این نوشته در پی آن است، تحلیل منتره های برجسته ای نظیر مَها منتره "هَری کریشنه" بعنوان ذکر بزرگ رهایی و "اوم" بعنوان منتره بذرو "گائِتری" بعنوان ذکر جلال پروردگار است، که به تفسیر اذکار شعرگونه چَی تَنیه و فرآیند تجربه حضور پروردگار در اثر خوانش منتره های یاد شده، منتج خواهد شد.

کلید واژه: منتره، چَی تَنیه، کرتان، سنکرتان

سال ۲۰، شماره ۳۷، بهار ۱۴۰۴

۱. تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۳؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۵

۲. دانشجوی دکتری ادیان و عرفان تطبیقی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران: m1360aminzade@gmail.com

۳. استاد تمام گروه ادیان و عرفان تطبیقی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول): amahmoodi5364@gmail.com

سنت اولیه هندو بر پایه منتره و ذکر بنا شده است. کاهنان برهمن، به همراه ذکرهای مقدس منتره‌ها، و تاکید بر تلفظ صحیح آنها برای اثرگذاری بیشتر، مراسم قربانی را انجام می‌دادند.^۱ بخشی از ادبیات ودایی، به منظور بهره‌مند ساختن پیروان و دوستداران این اثر کهن، به عنوان یک ابزار معنوی، با آواز خوانده می‌شد.^۲ تاکید بر ذکر یا تکرار منظم کلمات، تقریباً در تمام ادیان و فرقه‌های دینی به چشم می‌خورد. در انجیل یوحنا آمده است "در ابتدا کلمه بود"^۳. متون مقدس ودایی تأیید می‌کنند که خلقت کیهانی با کلمه آغاز شد: "با کلام او جهان به وجود آمد"^۴. متون ویشنوئی نیز تاکید می‌کنند که رهایی نهایی، از طریق ذکر حاصل می‌شود.^۵ نخستین ذکرها همچون "برهمن، کلمه است"^۶ یا "شَبْدَه برهمن" و "برهمن صدا" است یا "ناده برهمن"^۷ ارتباط نزدیکی با این مفهوم دارد. که هر دو این عبارات از باورهای اساسی هندوئیسم به شمار می‌آیند. واژه سنسکریت ناده^۸ به معنای "صدا" و از ریشه نادِی، به معنای "جریان آگاهی"، مفهومی است که به ریگ ودا^۹ برمی‌گردد. بنابراین، رابطه بین صدا و آگاهی از دیرباز در ادبیات دینی هندوئیسم ثبت شده است.

منتره‌ها یا صداهای مقدس، به منظور نفوذ یا تاثیرگذاری از طریق احساس یا ذهن، مورد استفاده قرار می‌گیرند که منتج به پاکی و شهود معنوی می‌شوند. صدای حروف مختلف، به ویژه حروف سنسکریت‌های بر ذهن، عقل، و اعصاب شنوایی گویندگان و شنندگان ذکر تاثیر می‌گذارد. هر هفت مرکز انرژی (چاکره‌ها)^{۱۰} به منتره‌های خاص خودشان پاسخ می‌دهند و سالک را به سطوح

^۱ Guy L. Beck, (1993).

^۲ Joachim-Ernst Berendt, (1987).

^۳ (John 1.1)

^۴ Brihad Aranyaka Upanishad (1.2.4.)

^۵ Rajendra Chakravarti, (2004)

^۶ Shabda Brahman

^۷ Nada Brahman

^۸ Nada

^۹ Rig Veda

^{۱۰} chakras

بالای آگاهی می‌رسانند. بیشتر اذکار هندو نوعی دعا به شمار می‌آیند، که در وداها^۱ به صورت تک هجا یا به شکل یک عبارت کامل به چشم می‌خورند. مفهوم و کارایی منتره‌های تک هجایی عموماً برای مردم عادی قابل فهم نیست و برای فهم آن به دانش زبانی سنسکریت نیاز است. درک معنای یک ذکر تک هجایی مانند منتره اوم^۲ بسیار دشوار است اما اذکار یا عبارات کامل ودایی، به راحتی قابلیت ترجمه به زبان‌های دیگر را دارند: "مرا از نیستی به هستی، از تاریکی به روشنایی و از مرگ به جاودانگی هدایت کن."

منتره در متون مقدس

اولین بذره‌های اندیشه فلسفی و عرفانی هندی را می‌توان در متون مقدس هندو یعنی متون شروتی^۳ یا وحیانی یافت. به طور تخمینی این ادبیات عظیم از نظر عمر، زبان و موضوع به چهار بخش سَمهیتَه^۴، براهمَنَه‌ها^۵، آرتیکَه‌ها^۶ و اوپَنیشدها^۷ تقسیم می‌شوند که متون سَمهیتَه به عنوان هسته مرکزی ادبیات ودایی، آمیخته‌ای از نظم و نثر است که بعنوان "ودا" یا چهارگانه شناخته می‌شود. در جای جای متون ودایی منتره‌ها و اذکار نام پروردگار به چشم می‌خورد: "او را به نام‌های مختلف ایندیره، میترا و آگنی و گاروت می‌خوانند، حقیقت جز یکی نیست، فرزانه آن را با نام‌های گوناگون می‌خواند"^۸. در کتاب شته پته براهمَنَه^۹ به برهمن به عنوان اصل متعالی اشاره شده است: "هرآینه در آغاز این جهان برهمن بود." از مشهورترین و رازآمیزترین منتره‌های هندو منتره ی اُم است. در اهمیت این هجا همین بس که "هدف وداها، هدف همه ریاضت‌ها و آرزوی تمام انسانها در زیستی زاهدانه، اُم است. اُم، برهمن است، والاترین حقیقت معنوی، اُنس با اُم یعنی نیل به هدف‌ها و رسیدن به آرزوها

^۱ Vedas

^۲ Aum

^۳ Sruti

^۴ Samhita

^۵ Brahmana

^۶ Araaka

^۷ Upanisad

^۸ محمودی، ابوالفضل، مشرق در دو افق، ص ۱۱۲.

^۹ Satapatha Brahmana

وأم دلپذیرترین تکیه گاه، و أم والا ترین سرسپردگی، و رهایی نهایی است آنکس که دانست، ستوده ی جهان برهن است^{۱۰}.

منتره های مهم

أم^۱ یا أوم^۲، منتره متعالی

بیشتر اذکار هندو با أم که ذکر ی متعالی ست شروع یا به آن ختم می شوند، برای درک مفهوم این ذکر تک هجایی که همان جلوه صوتی پروردگار به شمار می رود، می توان از منتره ی بذر^۳، یا همان **اومکاره**^۴ در ادبیات ودایی یاری جست. اصطلاح منتره بذر، به منتره ای گفته می شود که صدا همچون یک بذر، شخص را به حیطه آگاهی وارد می کند تا به سمت پروردگار رشد کند^۵. اگر چه بیشتر منتره های بذر، تک هجایی هستند، اما منتره های بذری نیز وجود دارند که شامل دو یا چند هجا می باشند؛ یا مجموعه ای از منتره های بذری هستند. این دسته از منتره ها فقط ناقل صدا هستند و هیچ گونه معنایی ندارند^۶. منتره های بذر، مستقیماً بر مراکز عصبی بدن انسان^۷، تأثیر می گذارند و ارتعاشی در سرتاسر چکره ها^۸ ایجاد می کنند. این منتره ها از پنجاه حرف زبان سنسکریت گرفته شده اند و تأثیری فوق العاده دارند^۹. أم، ذکر یک فرقه یا گروه خاص نیست، و در مفاهیم هندو از اذکار ویژه ی پروردگار به حساب نمی آید^{۱۱}. أوم صرفاً یک کلمه و صدا نیست بلکه ارتعاشی جامع

^۱ Katha Upanishad 1.2.15-17

^۲ OM

^۳ AUM

^۴ seed mantra,

^۵ Omkara

^۶ Defouw, Hart, And, Svoboda, Robert, (1999), p.32.

^۷ Tigunait, Rajmani (1996).p91.

^۸ Nadi

^۹ Chakra

^{۱۰} Vandana Sister, Mataji, (1995), p.175.

^{۱۱} Claire, Thomas, (1951), P. 38.

است و زمانیکه به زبان آورده می‌شود، شروع به خلق می‌کند. با خواندن اوم ارتعاشی موافق در بدن انسان ایجاد می‌شود. ارتعاشی که با ارتعاش جهانی هماهنگی دارد؛ بنابراین در زمان خلق شدن، ما در صدای کیهانی هستیم زمانی که اوم را می‌خوانیم با جریان کیهانی حرکت می‌کنیم و ارتعاشی هماهنگ در بدن ما به وجود می‌آید.^۱

ذکر مقدس آمین^۲ که ذکر یهودی- مسیحی است و آمین^۳ که مسلمانان بکار می‌برند، را می‌توان شکل تغییر یافته ی ذکر اُم به شمار آورد. در زبان انگلیسی بسیاری از صفات پروردگار مانند: بسیط^۴، قادر مطلق^۵ و علّام^۶ با پیشوند (omni) که شکل تغییر یافته ذکر (OM) سنسکریت است، آغاز می‌شوند.^۷ ذکر اُم مقدس تقریباً توسط تمامی سنت‌های معنوی هندو از بودایی‌های تبت گرفته تا ودانتیست‌های بنارس به رسمیت شناخته شده است اما تعداد تفاسیری که به کشف مفهوم این ذکر تک هجایی دست پیدا کرده باشند، زیاد نیست. ذکر اُم را می‌توان به وفور در ریگ ودا که از قدیمی ترین متون مقدس هندو است، یافت. گوینده ی اُم، در واقع یک شبه ره صدساله رفته و روح خود را به حقیقت غایی نزدیک می‌کند، چرا که اُم همان تجلی نواگونه ی برهمن بر روی زمین است.^۸ از اوم تفسیرهای مختلفی ارائه شده است از جمله در جهانندوکیه اوپنیشد و ماندوکیه اوپنیشد با اشاره به مفهوم "آتمن" یا "خود" در حالت‌های بیداری، رویا، خواب عمیق بدون رویا و توریه^۹ آن را تبیین می‌کند. این هجا با سه جزء اش بر سه مرتبه شناخت، سه لایه وجود انسان، سه ساحت هستی و سه مرتبه تجلی الوهیت اشاره دارد و مجموعه آن در توریه یا حقیقت لایوصف که ورای همه تمایزات است گرد هم آمده است. شنکره در شرح ماندوکیه اوپنیشد، مراتب "خود" را با حالات ویشوانره

^۱ Singh, Dharmdeo, (1999), p. 204.

^۲ Amen

^۳ Amin

^۴ omnipresent

^۵ omnipotent

^۶ omniscient

^۷ Steven j. Rosen, (2006), p 216-217.

^۸ Quoted in Sundarananda Sonni, (1989), p. 7.

^۹ Turya

یا حالت بیداری، تیَجَسَ یا حالت رویا، پراجَنَه یا حالت خواب عمیق بدون رویا و توریه یا هسته اصلی وجود "خود" که آن را نه معطوف به درون و نه معطوف به بیرون می‌داند، تفسیر می‌کند. در دیدگاه شنکره توریه غیر قابل توصیف و اندیشه و بدون علامت و نشانه است. به تعبیر این اوپنیشده، این مرتبه از "خود" همان "خود متعال" است.^۱ آینده (ساحت سرور و سعادت) برهمن متعال است، زیرا این برهمن است که خود را در دگرگونی‌های روانی گوناگون متجلی می‌سازد.^۲ "اوم، بسیار فراتر از همه اجزاء و حروف است، هیچ مباشرتی با او ممکن نیست، به معنای دقیق کلمه بی بار^۳ است و فقط سکون و آرامش و یگانگی است.^۴ اوم این چنین است، به راستی همان "خود" است. کسی که این را بداند "خود" او در "خود" متعال محو می‌شود.^۵

۹۵

پیش‌شماره ادیان

امروزه منتره به عنوان کلامی والا و البته به عنوان شکل انتزاعی پروردگار، توسط یوگی‌ها^۵ و سوامی‌ها^۶ در هند یا حتی غربی‌هایی که به عرفان و معنویت، به شکل شرقی آن قائل می‌باشند، مورد قرار می‌گیرد. اما حقیقت ذکر اُم زیر لایه‌های سطحی مفهوم آن پنهان شده است. بذر اولیه توحید، بعنوان مفهوم اصلی اُم توسط اندیشمندان و اساتید بزرگ هند در ادبیات ودایی همواره مورد تاکید است.

همانگونه که درخت از یک دانه آغاز می‌شود، اُم نیز نقطه‌ی شروع همه چیز است، از منتره‌ی گایتری^۷ که متن مجمل ودایی و ذکر غایی برهمنیزم بشمار می‌رود، گرفته تا وداها، اوپنیشدها و بهگود پورانه، همگی با اُم آغاز می‌شوند. بنابراین به جدّ می‌توان گفت که پله آغازین سیر معرفت متعالی، ذکر اُم است. در یک تفسیر حرف «آ» نمایانگر آغاز، «و» نمایانگر رشد و «م» نمایانگر نابودی است؛ بنابراین کلمه اوم بر سه محور خلقت، محافظت و انحلال دلالت دارد.^۸ از این رو اوم مظهر

^۱ محمودی، ابوالفضل، مشرق در دو اقیانوس، ص ۳۳۳.

^۲ Unavailing

^۳ Mandukya up.3-12

^۴ محمودی، ابوالفضل، مشرق در دو اقیانوس، ص ۶۲.

^۵ yogis

^۶ swamis

^۷ Gayatri Mantra

^۸ Ray, Amit, (2010), pp.20-21.

سه پروردگار برهما، ویشنو^۱ و شیوه^۲ است و می توان گفت، صدای یکپارچه اوم^۳ به تریمورتی^۴ اشاره دارد.^۳

در تفسیری دیگر «آ» سمبل آگاهی ذهن است و با ستون فقرات در ارتباط است. «و» حالت رؤیا است و با دهان در ارتباط است و «م» سمبل حالت خواب است که با ذهن در ارتباط است و بالاترین حالت آگاهی را برای فرد به ارمغان می آورد.^۴

کریشنه در بهگودگیتا^۵ می گوید: "من منتره اُم هستم". این ذکر نیز از جهاتی با ذکر والای ("هَری کریشنه^۶، هَری کریشنه، کریشنه کریشنه...) برابری می کند. اوم، جلوه ای نواگونه از امر متعالی است که هم در ذات و هم در صفات با پروردگار یکسان است. اوم، یک هجا نیست بلکه خود پروردگار به شکل صدا است. در متن کهن برهمه سمهته^۷ آمده است که برهما، اولین موجود آفریده شده توسط کریشنه، پس از آفرینش، سعی در بازآفرینی نوای فلوت کریشنه به هنگام خلق خود کرد که هجای اوم را بر زبان آورد. در یکی از اوپنیشدها^۸ هجای اوم را مطابق اجزاء سنسکریت آن، که شامل حروف آ، او و م^۹ است، تفسیر می کند. در این متن حرف "آ" نشان دهنده ی بالاراما^{۱۰} است،

^۱ ویشنو یکی از تریموتی یا یکی از ۳ خدای اصلی هندو است. سه فرقه اصلی هندو منسوب به آن هستند. لازم به ذکر است که پیروان هر کدام از این ۳ مکتب خود را اصل و آن دو دیگر را تجلیات او می دانند (شیوا، ویشنو، کریشنه)

^۲ trimūrti

^۳ werner, Karel, (1994), p77.

^۴ Heggie, Anna, (2013), p.70.

^۵ Bhagavad-Gita (7.8)

^۶ کریشنه یکی از تجلیات یا تنزلات یا اوتاره های ویشنو تلقی می شود.

^۷ Hare Krishna, Hare Krishna, Krishna Krishna, Hare Hare/Hare Rama, Hare, Rama, Rama Rama, Hare Hare.

^۸ Brahma-Samhita

^۹ Gopal-Tapani Upanishad (2.54–55)

^{۱۰} AUM

^{۱۱} Balarama

پسر معنوی روہینی^۱، کہ زیربنای کل جهان ہستی است. حرف "او" نشان دہندہ پردیومہ^۲ است کہ ابر روح جهان است. حرف "م" نشان دہندہ آنیرودہ^۳ است، کہ ابر روح تک تک موجودات عالم است و "نقطہ" بالای "م" نشان دہندہ کریشنہ، سرچشمہ ہمہ تجسمات ویشنو^۴ است.^۵ جیوہ گوسوامی^۶، در تفسیر اوم، حرف "ا" را متعلق بہ کریشنہ و حرف "او" را متعلق بہ رادہ^۷ و حرف "م" را متعلق بہ روح زندہ عامہ می داند. **اومکارہ**، ترکیبی از حروف "ا"، "او" و "م" است. حرف "ا" اشارہ بہ کریشنہ دارد کہ پروردگار ہمہ موجودات زندہ و تمام امور مادی و معنوی است. حرف "او" نشان دہندہ نیروی بہجت کریشنہ، و "م" نشان دہندہ موجودات زندہ^۸ است. بنابراین، اوم مجموعہ کاملی از کریشنہ، نیروی او و بہکتہ ہای ابدی او است. **اومکارہ** تکیہ گاہ ہمہ چیز است، همانطور کہ کریشنہ مامن ہمہ چیز است.^۹

۹۷

پیشنامہ ادیان

مترہ گایتِری

از مقدس ترین مترہ ہای ودایی، مترہ گایتِری ست کہ خطاب بہ سویتِری الہہ خورشید خواندہ می شود، این مترہ یکی از بزرگ ترین مترہ ہای ودایی^{۱۰} است.^{۱۱} "بگذار بر نور درخشانی کہ

^۱ Rohini: اغلب بہ عنوان موجوداتی الوہیت یافتہ شناختہ می شوند

^۲ Pradyumna

^۳ Aniruddha

^۴ Vishnu

^۵ See Swami B. V. Tripurari, trans., *Gopala-Tapani Upanisad* (Philo, CA, Audarya, 2004).

^۶ Jiva Goswami,

^۷ Radha

^۸ (jivas).

^۹ See A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, trans., *Chaitanya-Caritamrta, Adi-Lila 7*, verse 128, purport (Los Angeles, CA: The Bhaktivedanta Book Trust, 1991, reprint).

^{۱۰} (3.62.10)

^{۱۱} Devananda, Swami Vishnu, (1981). p63.

پرستش است و آفریدگار همه جهان هاست مراقبه کنیم، به این امید که او اندیشه ما را به سوی راستی و درستی رهنمون باشد^۱.. این مَنتره، با پنج نام شناخته می‌شود. اول گایتری تریتی^۲، که جهان را خلق و از آن حفاظت می‌کند. دوم سویتتری که خالق است. سوم گورو مَنتره، مَنتره‌ای است که پروردگار خود به عنوان گورو در آغاز آفرینش به فرزنانگان آموخته است. چهارم وِدموکه^۳، صدای وِداها است که معنی واقعی وِداها را آشکار می‌کند. در آخر وِدماتِیه^۴، مادر وِداها که موجب متحدشدن روح با پروردگار می‌شود^۵. این مَنتره، باید توسط فردی که دو بار متولد شده و در هنگام عصر خوانده شود. در آیین هندو اصطلاح دوبار متولد شده به افراد سه طبقه نخستین یعنی برهمن (طبقه روحانی)، کُشتریه (طبقه فرمان‌روا و جنگجو) و ویشیه (طبقه کشاورز) اطلاق می‌شود^۶، چرا که این افراد، دوبار متولد می‌شوند؛ یکی هنگام تولد جسمانی و دیگری در تولد معنوی هنگام آیین بلوغ و تکلیف دینی^۷. در دوران باستان گاهی این مَنتره همسر برهما در نظر گرفته می‌شد و هندوهای سنتی آن را سه بار در روز در زمان صبح، ظهر و شب می‌خواندند. این مَنتره، مَنتره‌ای خطاب به پروردگار خورشید (سویتتری) است^۸.

مَها مَنتره یا هَری مَنتره^۹

هَری مَنتره^{۱۰} یا مَها مَنتره، یکی دیگر از مَنتره‌هایی است که در آیین هندو از اهمیت و قدرت والایی برخوردار است. اگر شخصی این مَنتره را فرا بگیرد و آن را به طور منظم و قاعده‌مند تکرار کند،

^۱ Sivananda, Sriswami, (2000), p.14.

^۲ Trayiti

^۳ Vedmukh

^۴ Vedmatha

^۵ Viraswami Pathar (2006), p. 32.

^۶ Rinehart, Robin, (2004), pp.127-128.

^۷ Steven j. Rosen, (2006). p44.

^۸ Constance A. Jones & James D. Ryan, (, 2007), p.167.

^۹ Hari Mantra

^{۱۰} Hari kṛṣṇa Hari kṛṣṇa, kṛṣṇa kṛṣṇa Hari Hari, Hari Rāma Hari Rāma, Rāma Rāma Hari Hari.

ماهیت و حقیقت اصلی خود را می‌شناسد و معنویتش ارتقاء پیدا می‌کند. این مَنتره، انرژی و رحمت پروردگار را فرا می‌خواند و قاعده و قانون سختی برای خواندن این مَنتره وجود ندارد.^۱ هری نام دیگر ویشنو^۲، است. هری می‌تواند به عنوان جنبه شفا بخشی پروردگار کریشنه در نظر گرفته شود. پروردگار در جنبه‌های مختلفی ظاهر می‌شود، برای این که به طرق مختلف و بر اساس خصوصیات شخصی و فطرت شخص او را از سختی رها کند. هری در زبان سنسکریت به معنی دور کردن است؛ لذا ویشنو پیامدهای سختی و رنج و نادانی را از انسان دور می‌کند، در صورتی که انسان از اعمال خود پشیمان باشد و توبه کند. در نتیجه سلامتی و قدرت به شخص ارائه می‌شود و فرد می‌تواند در مسیر معنوی و سیر و سلوک روحانی گام بردارد.^۳ این منتره به عنوان "ذکر بزرگ رهایی" و یکی از قدرتمندترین اذکار شناخته می‌شود که دربردارنده قدرت تمام منتره‌های دیگر است. توصیفاتی در باب قدرت منتره متعالی را می‌توان در برهمنده پورانه^۴ و در اوپنیشدها^۵ و در بسیاری دیگر از متون ودایی و پساودایی یافت. اجزاء این منتره ی مقدس، شامل کلمه هری، "پروردگار هری" است و این نام، نشان دهنده توانایی کریشنه در جهت برداشتن موانع نزدیک شدن جانفدایانش به وی است. در معنای باطنی تر، کلمه "هری" شکلی از "هاره" است که به مادر هاره یا راده مقدس^۶، یعنی همان جنبه زنانه پروردگار بعنوان همسر ابدی و همتای متعالی کریشنه اشاره دارد. "کریشنه" به معنای کسی ست که "همه را جذب خود می‌کند. از نظر ریشه شناسی، کلمه "کریش" نشان دهنده ویژگی جذاب پروردگار است، و "نه" اشاره به بهجت معنوی دارد. وقتی فعل "کریش" به پسوند "نه" اضافه می‌شود، به معنای امر مطلق است که با ویژگی‌های جذاب خود، برای سالکان متضمن بهجت معنوی است. نکته فداکارانه این ذکر، این است که به جای طلب نیازهای مادی، به پروردگار التماس می‌کند تا او را برای خدمتگذاری خود بپذیرد. این موضوع سبب شده است که این ذکر، در زمره بهترین و موثرترین منتره‌ها قرار بگیرد. اما خواندن این ذکر آداب خاص خود را داشته و از

^۱ Beckman, Howard, (2000), p.40.

^۲ Viṣṇu

^۳ Sivananda Radha, (2005). p70.

^۴ Brahmanda Purana (Uttara-Khanda 6.55),

^۵ Kalisantarana Upanishad

^۶ Mother Hara, or Sri Radha

آنجا که اذکار، آداب و دانش و رسوم مفصلی دارند، سنت‌های موجود، خوانندگان اذکار را به مطالعه و فهم این دانش تشویق می‌کنند و در صورتیکه این مهم انجام نپذیرد، نتایج و ثمرات ذکر، کسب نخواهد شد. اما ویشنوئیزم که تحت تاثیر تفکر چی تنیه قرار دارد، دارای نگاه دیگری به آداب ذکر گویی است، ویشنوئی‌ها معتقدند به سادگی و با قلبی صمیمی می‌توان ذکر گفت و با شوری خودانگیخته، در برابر پروردگار طلب نیاز و زاری کرد.^۱

آثار ذکر نام‌های پروردگار

اذکار مقدسی که در متون ودایی به وفور دیده می‌شوند، جزو نام‌های پروردگار به شمار می‌آیند. این اذکار دارای قدرتی هستند که از هر کلمه یا ذکر دیگری، پیشی می‌گیرند. متون ویشنوئی تأکید می‌کنند، همانگونه که انسان به خواب رفته را با صدا زدن نامش می‌توان بیدار کرد، با صدا زدن نام پروردگار نیز می‌توان انسان را از خواب مادیات بیدار کرد. داوود در کتاب مقدس، می‌گوید: "از طلوع تا غروب، نام پروردگار ستودنی است"^۲. پولس قدیس در عهد جدید^۳ چنین می‌گوید: "نجات انسان، نام پروردگار است"^۴. در قرآن به دفعات آمده: "نام پروردگارت را تسبیح گوی"^۵. بودا گفت: "تمام کسانی که خالصانه نام مرا صدا می‌زنند، پس از مرگ نزد من خواهند آمد و من آنها را به بهشت خواهم برد"^۶. همینطور متون مقدس ویشنوئی مکرراً تأکید می‌کنند: "نام مقدس را بخوانید، نام مقدس را بخوانید، نام مقدس پروردگار را بخوانید. در این عصر نزاع، راه دیگری، هیچ راهی برای رسیدن به اشراق و تنویر وجود ندارد"^۷. ستایش نام پروردگار در جای جای ادبیات ویشنوئی، به ویژه در بهاگوته پورانه، یافت می‌شود: چه مفتخر است، آنکه زبانش با نام مقدس تو مانوس است، در خور پرستش است، حتی اگر سگ خوار باشد، برای درخور شدن ذکر نام

^۱ Steven j. Rosen, (2006). p71.

^۲ (Psalms 113.3)

^۳ Saint Paul

^۴ (Romans 10.13)

^۵ "سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى" (87.2)

^۶ (Vows of Amida Buddha, 18)

^۷ (Brihad-Naradiya Purana 3.8.126)

پروردگار چه ریاضت‌ها و چه قربانی‌های ودایی، که باید از سر گذرانند، تا به رتبه یک انسان نجیب زاده و شریف شایسته رسید. اگر نام مقدس تو را می‌خوانند، تمام رودخانه‌های مقدس، مغسل آنان، کتب ودا مانوس شان و کردارشان چه در این حیات و چه در حیات پیشین شایسته بوده است.^۱ پروردگار مهربانم، اگرچه کالی یوگه^۲ سرشار از کاستی هاست، اما هنوز نور امید بر این زمانه می‌تابد، که آن، خواندن نام مقدس پروردگار است، نام تو ما را از بند زندان حیات مادی رهایمان می‌کند و تا پادشاهی متعالی بالایمان می‌برد.^۳ بهکتی با ذکر نام پروردگار آغاز می‌شود و اصول دینمان را تکمیل می‌کند.^۴ نام مقدس کریشنه بخشنده‌ی سعادت‌مند تمام برکات است، چراکه کریشنه معدن بهجت است نام کریشنه کمال نام هاست و خط ربط سلوک معنوی است. نام کریشنه نه یک نام مادی که نیروی ذکر نامش با نیروی خود پروردگار کریشنه برابری می‌کند. این نام هیچ رنگی از حیات مادی نمی‌پذیرد، چراکه نام کریشنه با خود کریشنه برابر است.^۵ کریشنه در پدیده پورانه^۶ می‌گوید: من نه ساکن ملکوت، نه ساکن دل یوگی‌ها، آنجا که جان‌فدایان من ذکر می‌گویند، آنجا، ای نارده، آنجا ایستاده‌ام.^۷ بر ذکر نام پروردگار در متون ویشنوئی تأکید فراوان شده است و بهکته‌ها، ذکر گویی را در بیشتر عباداتشان می‌گنجانند. آنان همواره در معابد، در حال پیشکشی غذا و در مراقبه‌های خصوصی خود، ذکر می‌گویند. این مراقبه‌ها شامل مراقبه با جپه^۸ ذکر که زمزمه وار و متداوم همراه با چرخش همزمان تسبیح است^۹، کِرتان که ذکر گویی با صدای بلند، به شکل آواز و رقص^{۱۰} است و سانکِرتان که ذکر گویی دسته جمعی است، که هر لحظه سعی بر

^۱ (Bhagavata Purana 3.33.7)

^۲ Kali-yuga

^۳ (Bhagavata Purana 12.3.51)

^۴ (Bhagavata Purana 6.3.22)

^۵ (Padma Purana 3.21)

^۶ Padma Purana

^۷ This important verse is found in the *Padma Purana*, *Uttara-Khanda* 92.21.22.

^۸ japa

^۹ japa (soft chanting on beads, similar to the Christian rosary),

^{۱۰} kirtan (loud chanting, often in the form of song and dance)

افزایش تعداد جماعت ذکرگویان دارند.^۱ این ذکرها گاهی ترکیبی از نام‌های پروردگار است، که به زیبایی تمام در کنار هم، بصورت داستانی یا توصیف تجلی‌های گوناگون پروردگار خوانده می‌شوند. موسیقی، یکی از ارکان اساسی در هر دو نوع کِرتان است، که در برخی از آنها با رقص نیز همراه است. به کِرتان نشسته بهجن^۲ گفته می‌شود، که معمولاً شامل یک مراقبه آرام است. هنگامی که مراحل ذکر گویی تکمیل می‌شود، منتج به معرفت از ذات مطلق پروردگار خواهد شد، چراکه میان نام ذکر شده و فرد ذکر گوینده تفاوتی باقی نمی‌ماند.^۳ جوهر امور مادی نسبی هستند، یعنی در جهان مادی میان یک چیز و نام آن همسانی وجود ندارد. آن دو متمایز از یکدیگرند. با این حال، در دنیای معنوی، که دقیقاً برعکس دنیای مادی است، یک وحدت اساسی همه چیز را در بر می‌گیرد. اینکه نام یک چیز و خود آن چیز یکی است، به این معناست که احساس یگانگی و تمایز به طور همزمان وجود دارد و تبیین ماهیت مطلق کریشنه و نام او مرکز عرفان ویشنوئی است که به عشق پروردگار منتهی می‌شود.^۴ نکته حائز توجه این است که اگر پروردگار و نامش از هم متمایز نباشند، اُنس با نام پروردگار، شریک بودن با خود پروردگار است که پیامدهایی متوجه این تفکر است. در متون هندو بیان شده است که نزدیکی به پروردگار منجر به تطهیر، تعالی و احساس بهجت و عشق می‌شود. بنابراین، سالک می‌تواند با ذکر گویی، در زندگی معنوی خود انتظار تعالی داشته باشد و ذائقه لذت‌ها و بهجت‌های والاتر معنوی را در خود ایجاد کند. در عین حال، انتظار می‌رود که تب تمایلات مادی سالکان فروکش کند و بهجت معنوی ذکر نام پروردگار را تجربه کند. متفکران و فیلسوفانی چون رامانوجه^۵ و روپه گوسوامی^۶، دانشنامه‌ی دقیقی از نام‌های پروردگار تالیف کرده‌اند که روش‌های گام به گام ذکر گویی را توضیح می‌دهند. سالکان با به کارگیری این روش‌ها، قادر به ارتقاء معنوی و در نهایت نیل به بینش متعالی خواهند بود. این سیر معنوی در کِرتان،

^۱ *sankirtan* (congregational chanting, usually with an attempt to include others).

^۲ bhajan

^۳ For more on this subject, see Norvin Hein, "(1976), pp. 16–32.

^۴ For more on the science of the holy name, see Srila A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, *Sri Namamrta: The Nectar of the Holy Name* (1982).

^۵ Ramanuja

^۶ Rupa Goswami

جایی که مردان، زنان و کودکان گرد هم جمع می‌شوند تا در برابر پروردگار شادی کنند، قابل مشاهده است.^۱

ماهیت منتره در اندیشه چی تنیه

یکی از شخصیت‌های برجسته‌ای که در ایجاد و گسترش دانش منتره‌ها نقش درخشانی داشته، چی تنیه^۲ (۱۴۸۶-۱۵۳۳) است، به گفته ی ادوارد دیموک^۳، احیای بی سابقه ایمان ویشنویی در بنگال با رهبری و الهام بخشی از چی تنیه اتفاق افتاد.^۴ او بنیانگذار آخرین فرقه بزرگ ویشنویزم^۵ و به گفته یک مورخ هندی^۶ چی تنیه مرشد ویشنویزم برتر به شمار می‌آید. در مورد چی تنیه، کتابهای متعددی نوشته شده است.^۷ وی تاکید می‌کرد که ذکر نام مقدس پروردگار نه تنها انسان را به خداوند نزدیک می‌کند، بلکه ذهن را از مایا (توهمات مادی) رهایی می‌بخشد و یکی از قدرتمندترین روش‌ها برای دستیابی به "موکشه" است و ذکر نام‌های مقدس نباید صرفاً یک عمل زبانی باشد، بلکه باید با خلوص قلب همراه باشد. این ذکر چه به صورت فردی و چه بصورت جمعی انجام شود، نه تنها ذهن را آرام می‌کند، بلکه موجب پاکسازی روح از تاثیرات "کرمه"^۸ نیز خواهد شد. اما خلاصه ی حیات او به عنوان آغاز کننده جنبش سانکرتان و به اوج رساندن مفهوم بهکتی دو طریقتی که بر پایه ذکر نام کریشنه بنا نهاده شده اند، شناخته می‌شود. چی تنیه بر این عقیده بود که ذکر نام مقدس پروردگار هیچ تفاوتی با خود پروردگار ندارد و ذکر نام او همچون حضور اوست. توجه به آموزه‌های او در

^۱ Norvin Hein, op. cit.

^۲ Chaitanya Mahaprabhu (1486-1533).

^۳ Edward Dimock

^۴ Edward C. Dimock, Jr., (1966), p30.

^۵ A. K. Majumdar, (, 1969), p. 1.

^۶ S. K. De (1942), pp20-22.

^۷ See, for example, my own work on the subject: "Who is Shri Chaitanya Mahaprabhu?" in Edwin F. Bryant and Maria L. Ekstrand, *The Hare Krishna Movement The Postcharismatic Fate of a Religious Transplant* (New York: Columbia University Press, 2004), pp. 63-72. I have noted most of the prominent works on Chaitanya in the text of the above article, addressing both academic and insider perspectives.

^۸ Karma

باب "نامَه سَنکِرَتَه" که بر ذکر و تکرار نام‌های پروردگار بعنوان یکی از مهمترین راه‌های رسیدن به ارتباط و عشق الهی، همواره بر آن تاکید فراوان داشت، از اهمیت بسیاری برخوردار است. در دیدگاه چی تنیه مَها منتره یا ذکر والا همان ذکر "هَری کریشنه" است. این ذکر، در آموزه‌های چی تنیه همواره ارزش ویژه‌ای داشته است.^۱ هدف منتره ی "هَری کریشنه" که بر اساس تکرار یکی از نام‌های پروردگار شکل گرفته، تجلی قدرت پروردگار در ذکر نام او است. چی تنیه، بهکتی یا عشق خالصانه به پروردگار را به عنوان عالی ترین هدف انسان مورد توجه قرار می‌دهد.

اقسام منتره در اندیشه چی تنیه

از دیدگاه چی تنیه ذکر گویی، انسان را از یک ساحت وجودی به ساحتی دیگر عبور می‌دهد و سرودن نام‌های مقدس پروردگار به ویژه ذکر "هَری کریشنه" تاثیر بسیار زیادی در رسیدن قلب به خلوص و بهکتی دارد. چی تنیه ذکر را به سه سطح بنیادین تقسیم می‌نمود: **ذکر سطحی**: که ممکن است از روی عادت یا بدون توجه قلبی انجام شود. **ذکر قلبی و عاشقانه**: که با تمرکز و اشتیاق و حضور قلب انجام می‌شود. **ذکر در قالب آواز جمعی**: که بعنوان کِرتان شناخته شده و بر آن تاکید فراوان داشت. در این روش افراد با همراهی موسیقی و آواز بصورت گروهی به ذکر گویی می‌پرداختند. این نوع ذکر در جشن‌ها و مناسک خاص بهکته‌ها بسیار رایج بود.^۲ اقسام دیگر ذکر از نظر چی تنیه شامل:

جَپَه^۴: ذکر فردی است که با "مالَه"^۵ یا همان تسبیح انجام می‌شود. در این روش فرد نام مقدس را بصورت مکرر و آرام تکرار می‌کند.

ماناسیکَه^۶: که بعنوان ذکر ذهنی یا ذکر بدون الفاظ شناخته می‌شود.

^۱ Nama-Sankirtana

^۲ Hare Krishna, Hare Krishna, Krishna Krishna, Hare Hare/Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.

^۳ Bhaktivinoda Thakur.sri caitanya Mahaprabhu: His life and precepts.Gaudiya Mission, 1896.

^۴ Japa

^۵ Mala

^۶ Manasikha

اوپامشو^۱: که شامل ذکر گویی با صدای بسیار کم و آهسته است.

واجیکه^۲: که همان ذکر گویی با صدای بسیار رسا و بلند است.

کرتان^۳: ذکر است که هم بصورت فردی و هم بصورت گروهی همراه با آواز و رقص و موسیقی انجام می‌شود. در این نوع ذکر گویی بهکته ذکر موسیقایی را تجربه می‌کند که در آن نام‌ها و صفات پروردگار خوانده و تکرار می‌شوند. نوروین هاین^۴، پروفیسور ممتاز دانشگاه ییل^۵، شاهد یک جلسه پرشور ویشنوئی کرتان بود، که بعدها آن جلسه را اینگونه توصیف کرد: "ابتدا ابیاتی توسط مرشد خوانده شد و همه حاضران، هر بیت را پس از او، تکرار کردند. اینگونه یک بیت بارها و بارها تکرار می‌شد، و مرشد بر سرعت خوانش خود افزود تا جائیکه همه حاضران با صدای فریادگونه به تکرار ابیات پرداختند و همزمان با دست زدن‌های تند، ریتم هماهنگ را از بین بردند. حاضران شروع به چرخش و انجام حرکات نامنظم کردند. صورت هایشان برافروخته شد و از ردیف نوازندگان ساز، صدای سنج‌های کوچک برنجی بلند شد. کل این روند به یک اوج توفنده و نفس گیر منجر شد: چشم‌ها برق می‌زد، دهان‌ها باز شده بود و لرزش بدن در همه حاضران مشهود بود. قدرت و حضور (کریشنه) کاملاً در آنجا حس می‌شد^۶."

سمون^۷: این نوع ذکر همراه با مراقبه و تفکر پیرامون اسماء و صفات پروردگار، حکایات مقدس و عشق خدمتگذارانه یا بهکته صورت می‌پذیرد.

نامه سنکرتنه^۸: این نوع ذکر که از جانب چی تنیه بسیار بر آن تاکید ویژه‌ای می‌شده است، شامل تکرار گروهی و پرشور نام‌های پروردگار بوده است^۹.

^۱ Upamsho

^۲ Vacikha

^۳ Kirtan

^۴ Norvin Hein,

^۵ Yale University

^۶ Norvin Hein, op. cit.

^۷ Samaran

^۸ Nama Sankirtana

^۹ Tony k. stewart, the final word: the caitanya caritamrita and the grammar of religious tradition. Oxford univercity press, 2010.

لی لا: ذکر لی لا، در مورد ذکر حکایات و رقص هایی ست که بعنوان عشق بازی با پروردگار شناخته می شود.^۲ در این رقص، کریشنه با عشاق خود^۳ وارد تعاملاتی عاشقانه می شود. **گونه:** ذکر گونه که در مورد ذکر صفات و ویژگی های کریشنه چون مهربانی و زیبایی و قدرت اوست. **راسه:** "لی لا" با مفهوم "راسه" یا لذت معنوی پیوند دارد. در آموزه های چی تنیه راسه بالاترین لذت عاشقانه ای ست که در رقص الهی کریشنه با گویی ها متجلی می شود.

مراتب منتره در اندیشه چی تنیه

شوده بهکتی: ذکر خالصانه ای ست که بدون هیچ انگیزه مادی یا انتظار هیچ پاداشی انجام می شود و تنها برای خدمت به پروردگار و کسب عشق الهی به کار می رود. از نظر چی تنیه این نوع از اذکار انسان را از مرحله ی ایمان اولیه به ساحت های معنوی بعدی ارتقاء می بخشد. **شوده:** بدون این مرتبه از ذکر رسیدن به ساحت ایمان راستین و ورود به بهکتی و دستیابی به "پرمه بهکتی"^۸ ممکن نیست.

سدهو سانگه: یا همان ذکر گویی همراه با بهکته ها و قدیس ها، مرتبه ای ست که سالک را به ساحت پاکسازی ذهن وارد می کند.

بهجن کرته: عموماً تحت هدایت گورو انجام می شود، چراکه روش درست انجام آن باعث پاکسازی ذهن و ورود به جایگاه بعدی یعنی پاکسازی قلب می شود.

^۱ Lyla chanting

^۲ Edvard c. Dimock jr. the place of the hidden moon: Erotic mysticism in the vaisnava-sahajiya Cult of bengal. Univercity of chicago press, 1966, p 82.

^۳ Gopis

^۴ Guna chanting

^۵ Rasa chanting

^۶ Shuddha Bhakti

^۷ Shraddha

^۸ Prahma-Bhakti

^۹ Saddhu Sangha

^{۱۰} Bhajan kriya

آنرته نیوریتی^۱: از بین بردن ناخالصی‌های دل و پاکسازی آن از طریق رهایی از امیال و عادات نامطلوب است که منجر به ثبات معنوی می‌گردد.

نیشته^۲: مرتبه‌ی ثبات در ذکر و تمرکز یافتن بر مسیر معنوی است.

روچی^۳: از نتایج مراحل پیشین، دستیابی به احساس لذت و اشتیاق به هنگام ذکرگویی در سالک است.

اساکتی^۴: در این ساحت ذکرگویی، سالک دچار وابستگی عاشقانه به پروردگار می‌شود.

بهوه^۵: پس از مداومت بر این رتبه از ذکر، سالک دلبستگی به پروردگار را تجربه می‌کند، این مرتبه به مرحله آغازین عشق الهی مشهور است.

پریمه^۶: در این مرحله سالک با مداومت بر ذکر وارد ساحت عشق خالصانه و بی‌پایان به پروردگار که همان بهکتی است، می‌شود.^۷

فرازهایی از نیایش چی تنیه

۱ ("افتخار و شکوه از آن کریشنه سنکرتنه) است. نام مقدس او همچون پاک نمودن آینه، ذهن و قلب را پاک خواهد نمود. شعله‌های سوزان تعلق به زندگی دنیوی را خاموش خواهد کرد، نور مهتاب را بر بخت و اقبال خواهد تاباند و مکمل دانش خواهد بود و اقیانوس بهجت و سعادت را طراوت خواهد بخشید و در هر گامی که به سوی پروردگار خواهید برداشت، به شما شراب ۸ خواهد چشاند و نیروی کمال و تعالی را به همگان پیشکش خواهد نمود ۳

این بند به فرآیند تحول انسان از وابستگی‌های دنیای مادی به سمت کمال معنوی اشاره دارد. از ذکر نام مقدس "کریشنه" بعنوان ابزاری برای پاکسازی و رهایی ذهن از تمایلات مادی یاد شده است.

^۱ Anartha Nivritti

^۲ Nishtha

^۳ Ruchi

^۴ Asakti

^۵ Bhava

^۶ Prema

^۷ Edvard c. Dimock jr. the place of the hidden moon: Erotic mysticism in the vaisnava-sahajiya Cult of bengal. Univarsity of chicago press.p 84.

همانگونه که نور ماه در شب، هدایتگر شبروان است؛ برای سالک نیز، ذکر نام پروردگار، قرین هدایت به اقیانوس بهجت و لذت قرب پروردگار است و در نهایت "شراب کمال" نماد تجربه‌ای است که انسان را از سرخوشی‌های مادی رهانده و به سرای عشق بی حد و مرز پروردگار و وحدت با او رهنمون می‌سازد.

۲) پروردگار من، تو با مهربانی بی‌پایان، نام‌های بسیاری، چون کریشنه و گویندا را به ما آموختهای، تا با (آنها تو را بخوانیم و به یاد بیاوریم تا با هر نامت، قدرت خویش را به ما نشان دهی چه بزرگواری تو، هیچ قید و بندی برای سرودن نامت بر سر راهمان قرار ندادی افسوس که با وجود آسان گرفتنت من هنوز، در خواندن آنها سهل انگاری می‌کنم.

این بند از اشعار چَی تَیه به مهر بی پایان پروردگار بخاطر دسترسی آسان به قدرت الهی او با ذکر نام هایی چون "کریشنه و "گویندا" اشاره دارد. از آنجاکه پروردگار هیچ مانعی برای ذکر نام خود بر سر راه سالکان قرار نداده است، این ابیات با اشاره به غفلت انسان در پرداختن به این روش آسان برای نزدیکی و اتحاد با پروردگار، به نوعی متضمن این مفهوم است که نام‌های پروردگار همان تجلی دسترس پذیر و سهل الوصول "خود" پروردگار در جهان مادی می‌باشند.

۱) (پروردگار مهربانم، در من هیچ علاقه‌ای به کسب ثروت نیست، همانگونه که زنان زیبا در قلب من جایی ندارند)، تعدد مریدان هم نمی‌تواند مرا راضی کند من فقط خواهان بهکیتیم، خدمت گذاری همیشگی و جاودان برای تو، زندگی گر هزارباره بُود، باردیگر تو، بار دیگر تو ۱
چی تیه در این اشعار به زیباترین شکل از عشق و خدمت فداکارانه به "کریشنه" سخن می‌گوید. گویا سالک در این مرحله با بریدن از تمایلات مادی چون ثروت و زیبایی و شهرت، خواهان عشق بی قید و شرط پروردگار است. خواسته‌ای عمیق و مستمر که سالک را به تمجیدی خالصانه از رویگردانی خود نسبت به مهمترین تمایلات مادی وامی‌دارد.

۸) (پروردگار من، چشمانم چه زمانی با اشک‌هایی عاشقانه که به محض خواندن نام مقدس تو جاری میشوند)، زینت داده خواهند شد؟ چه زمانی صدای من در گلو خفه می‌شود و موهای بدنم به محض ذکر نام مقدس تو می‌ایستند ۲

در این بند چی تیه ضمن بیان اشتیاق بی حد یک انسان عاشق نسبت به معشوق خود یعنی پروردگار، به دنبال ارتباط بیشتر وحدت با پروردگار از طریق ذکر نام مقدس اوست. گویا در دیدگاه چَی تَیه

نشانه‌های وحدت با پروردگار، چون گریستن، لرزش بدن، سکوت معنوی و علائم ظاهری دیگر، پیامد ذکر نام مقدس پروردگار دانسته شده اند.

در برخی منابع هندو خودپسندی را همچون ببری ماده ۱ می‌دانند که تمام نیایش‌ها و عبادات مریدان را بلعیده و از بین میبرد. بنابراین تمایل به احترام و ستایش شدن میتواند زندگی معنوی فرد را تحت تاثیر قرار داده و به آن آسیب زند ۸. "نام مقدس پروردگار را باید فروتنانه بر لب آورد، فروتن تر از یک ساقهی تُرد چمن و بردبارتر از یک درخت. عاری از میل کسب هرگونه اعتبار و احترام از جانب دیگران. در چنین حالتی ست که میتوان نام پروردگار را بر زبان آورد ۳

چی تنیه از خود گذشتگی و یکتایی و بیشریک بودن را منحصر به پروردگار میداند. در بهاگوتم (۱,۲,۱ اشاره شده است که "تنها وظیفه ی بزرگ انسان، بهکتی است. چی تنیه تاکید میکند که برای رسیدن به کمال بهکتی، آگاهی و ذکر نام کریشنه ضروری است. او همچنین بیان می‌کند که هر کس به این حالت دست پیدا کند به هیچ چیز حتی مکشه ۱) آزادی از تکرار تولد و مرگ (نیازی نخواهد داشت و از همهی امور دنیوی رهایی خواهد یافت.

ادامه راه چی تنیه^۱

پیش بینی چی تنیه، مبنی بر اینکه روزی نام مقدس کریشنه در تمام شهرها و روستاهای جهان به گوش خواهد رسید، به مدت چهارصدسال محقق نشد. بهکتی وینودا تنها کورا^۲ استاد روحانی بزرگ و از پیروان چی تنیه در سال ۱۸۸۵، هدف ظهور چی تنیه، را نه رهایی یک انسان که رهایی تمام جهانیان و معرفی آئینی جاوید می‌دانست و بیان می‌کرد که آئین "ذکر گویی گروهی نام پروردگار"^۳ در سراسر جهان گسترش خواهد یافت، "خوش، آن روز که مردم سعادتمند انگلیسی، فرانسوی، روسی، آلمانی و آمریکایی، طلبها^۴ و سنجها^۵ را به دست گرفته و در خیابان‌ها و شهرهای خود کرتان سر دهند! ..."^۷ دیدگاه بهکتی وینودا تنها کورا، کمتر از یک قرن به تحقق پیوست. در

^۱ ISKCON

^۲ Bhaktivinoda Thakura,

^۳ Harinama, Sankirtan

^۴ drum

^۵ cymbal

سال ۱۹۶۵، راهبی ویشنوئی به نام "ای.سی. بهکتی ودانته سوامی مقدس"^۱ در شرق نیویورک در طول یکسال توانست انجمن بین المللی بازشناسی کریشنه را تاسیس کند. پس از آن ذکر کریشنه در آمریکا و سپس در انگلستان گسترش یافت. امروزه نوازندگان کِرتان بسیاری در سراسر جهان، آثار هنری شان به فروش قابل توجهی می‌رسد و کنسرت هایشان سالن‌های بزرگی را پر می‌کند. اما تنها شاگردان چی تنیه نیستند که با موسیقی‌های ماورائی خود به شنوندگان جان می‌بخشند. از آنجا که کِرتان هدیه پروردگار به انسان است و منحصر به هیچ گروهی نیست، در حدود یک دهه گذشته شاهد رواج ذکرهایی هستیم که ریشه در دل هندوئیسم دارند. در سال ۱۹۶۰ جهان شاهد رواج عرفان شرقی در اروپا بود. طی چهل سال گذشته، گیاهخواری، صلح دوستی، یوگا و مراقبه، همه و همه از محبوبیت بسیاری در غرب برخوردار بوده اند که غالباً تحت تأثیر "انجمن بین المللی بازشناسی کریشنه" بوده است. ذکر کِرتان در ایالات متحده آمریکا و اروپا نیز جزو موارد اخیر این سال‌ها در باب نفوذ سنت هندو به دنیای مدرن امروزی است.

باشگاه‌های یوگا که زمانی محدود به تمرین و مراقبه‌های بدون موسیقی بودند، اکنون با پخش منتره‌های گوناگون به کار خود ادامه می‌دهند. مناطقی از نیویورک که پیشتر بخاطر پخش غذا به «حلقه برشت»^۲ شناخته می‌شدند، امروزه به «حلقه بهجن»^۳ تغییر نام داده اند. امروزه میزان جذب یوگی‌ها در باشگاه‌های یوگا و فستیوال‌های کِرتان افزایش یافته است و در جهان کم نیستند افرادی که با شنیدن موسیقی کِرتان نگرانی و اضطراب را از خود دور می‌کنند. چندی پیش کریشنا داس^۴ توسط نشریه یوگا لقب «پاوروتی کِرتان‌ها»^۵ نصیبش شد.^۶ همچنین در سالهای اخیر کتاب‌هایی با درونمایه منتره‌های هندو و تفاسیر آنها به زبان امروزی، بسیار مورد توجه خوانندگان در جهان قرار گرفته است. به عنوان مثال، رابرت گس^۷، نویسنده کتاب «در باب ذکر: کشف روح در صدا» بیان

^۱ A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, (1896–1977).

^۲ Borsht Belt

^۳ Bhajan Belt

^۴ Krishna Das

^۵ The Pavarotti of Kirtan

^۶ Personal communication with the author on June 6 and Aughust 7, 2005.

^۷ Robert Gass

می‌دارد که کِرتان در واقع همان خواندن دعاها، مراقبه‌های همراه با آواز، ایجاد صدا با دم و بازدم و کشف روح در صدا است. همچنین در اهمیت ذکر توضیح می‌دهد که ادیان و فرقه‌ها و ارتش‌ها، اقوام و ملت‌ها، راهپیمایی‌های سیاسی و تیم‌های ورزشی، همگی قدرت ذکر را به درستی دریافته‌اند و از آن در جهت تاثیرگذاری بر اذهان و قلب‌ها استفاده می‌کنند. وقتی به صورت گروهی ذکر می‌گوییم و تصمیم می‌گیریم که، صدا، انرژی و قلمبان را به یک موسیقی مشترک متصل کنیم، وعده کتب مقدس ودایی در باب نتایج ذکر گویی، به تحقق می‌پیوندند.^۱

نتیجه‌گیری

اندیشه‌های چی تنیه پیرامون منتره یا ذکر ابعاد متنوع و عمیقی از آموزه‌های بهکتی ویشنویی را به نمایش می‌گذارد. او با تاکید بر ذکر نام‌های مقدس خداوند به عنوان ساده‌ترین و موثرترین راه برای دستیابی به عشق پروردگار، مسیری عاشقانه و در عین حال سهل الوصول برای همه انسان‌ها ترسیم کرد. مراتب ذکر در اندیشه او از ذکر انفرادی "جَپَه" تا ذکر گروهی "سانکِرتان" گسترده است؛ که هر دو بر محور مَها منتره و نیروی نام‌های مقدس کریشنه متمرکز هستند. چی تنیه با استفاده از ابزار موسیقی مانند "مردانگه" و "کارتال" ذکر گویی را به تجربه‌ای سرشار از شادی و یگانگی در عشق کریشنه تبدیل کرد. او ایمان داشت که ذکر نام‌های پروردگار، فراتر از یک عمل عبادی، راهی برای خلوص دل، کاهش وابستگی‌های مادی، و رسیدن به بهجت مطلق الهی است. واکاوی در اندیشه‌های چی تنیه نشان می‌دهد که ذکر گویی بعنوان یک ابزار برای درک مستقیم حضور پروردگار و یکی شدن با او مورد استفاده قرار می‌گیرد. این دیدگاه همچنان در میان پیروان آیین بهکتی تاثیرگذار و زنده است. این مقاله نشان می‌دهد که منتره نام‌های مقدس پروردگار در اندیشه چی تنیه با خود پروردگار برابری می‌کند. پیامد این اندیشه طی سالهای اخیر، باعث رواج تجمعات و دوره‌های منتره و ذکر گویی و بهره‌مندی از نتایج آن در جهت رشد معنوی و کسب آرامش در جهان پر چالش امروزی گردیده است.

منابع:

۱. داسگوپتا، سورندراناته، سیر تحول عرفان هندی، مترجم ابوالفضل محمودی، نشر سمت، ۱۳۹۴.

^۱ Robert Gass (2000), p23.

۲. فرخزاد، فروغ، از دوست داشتن، دفتر اسیر، نشر راستین، ۱۳۸۲.
۳. محمودی، ابوالفضل، مشرق در دوافق، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، چاپ اول بهار ۱۳۹۲.
- a. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, trans., *Chaitanya-Caritamrta, Adi-Lila* (Los Angeles, CA: The Bhaktivedanta Book Trust, 1991, reprint).
2. Jones & James D. Ryan, *Encyclopedia of Hinduism*, New York, 2007
3. K. Majumdar, *Chaitanya: His Life and Doctrine* (Bombay, India: Bharatiya Vidya Bhavan, 1969)
4. Ashley Farrand, Thomas, *Chakra Mantra Liberation Your Spiritual Genius through Chanting*, Canada, Weiser Books, 2006
5. Beckman, Howard, *Mantras, Yantras, and Fabulous Gems: The Healing Secrets of the Ancient Vedas*, New Delhi, 2000
6. Chawdhri, L. R., *Secrets of Yantra, Mantra and Tantra*, India, Sterling Publishers Pvt. Ltd, 2005
7. Claire, Thomas, *Yoga for Men: Postures for Healthy: Stress-free Living*, Canada, Career Press, 1951
8. Defouw, Hart, And, Svoboda, Robert, *Light on Life, An Introduction to the Astrology if India*, USA, 1999,
9. Dunaway, Ginger Graf, *Choose Spirit Now: Wake up to an Exquisite Life*, USA, 2014
10. Edward C. Dimock, Jr., *The Place of the Hidden Moon* (Chicago, IL:University of Chicago Press, 1966),
11. Heggie, Anna, *Yoga Happiness: a Path for Transformation*, Australia, 2013
12. Guy L. Beck, *Sonic Theology: Hinduism and sacred Sound* (Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1993).
13. Heggie, Anna, *Yoga Happiness: a Path for Transformation*, Australia, 2013
14. Joachim-Ernst Berendt, *Nada Brahma: The World is Sound* (Rochester, VT Destiny Books, 1987.
15. John Moffitt, *Journey to Gorakhpur: An Encounter with Christ Beyond Christianity* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1972
16. Norvin Hein, "Chaitanya's Ecstasies and the Theology of the Name," in Bardwell. L. Smith, Ed., *Hinduism: New Essays in the History of Religions* (Leiden, Netherlands: E. J. Brill, 1976
17. Puchalski, Christina M, *A Time for Listening and Caring: Spirituality and the Care of the Chronically Ill and Dying*, New York, Oxford University Press, 2006
18. Rajendra Chakravarti, *The Teaching of Sri Chaitanya* (Delhi, India: Partan Books, 2004),
19. Ray, Amit, *OM Chanting and Meditation*, Rishikesh, 2010
20. Rinehart, Robin, *Contemporary Hinduism Ritual, Culture, and Practice*, England, 2004
21. Robert Gass, *Chanting: Discovering Spirit in Sound* (New York: Broadway Books, 2000).
22. Singh, Dharmdeo, *A Study of Hinduism*, New Delhi, 1999,
23. Sivananda, Sriswami, *Hindu Fast and Festivals*, India, 2000

24. Sivananda Radha, Swami, Mantras: Words of Power, Canada, Timeless Books, 2005
25. Srila A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, Sri Namamrta: The Nectar of the Holy Name (Los Angeles, CA: The Bhaktivedanta Book Trust, 1982).
26. Steven j. Rosen, ESSENTIAL HINDUISM, preager, westport connecticut london, 2006
27. Steven j. Rosen, Sri chaitanya s life and teachings the golden Avatara of divine, 2017,
28. S. K. De Early History of the Vaisnava Faith and Movement in Bengal, (Calcutta, India: General Printers & Publishers, 1942),
29. Subramuniya, swami, Satguru Sivaya, Dancing With Śiva, India, Himalayan Academy, 2003
30. Sundarananda Sonni, Vedic Mantras, from OM to AUM (Madras, India: Bellora Publishing, 1989),
31. Swami B. V. Tripurari, trans., Gopala-Tapani Upanisad (Philo, CA, Audarya, 2004).
32. Tigunait, Rajmani, Power of Mantra and Mystery of Initiation, USA, Himalayan Institute Press, 1996
33. Tiwari, Maya, Path of Practice: Ayurvedic Book of Healing with Food, Delhi, 2002
34. Tridandibhiksu, Bhakti Pradipa Tirtha, SRI CAITANYA MAHAPRABHU, Aloa bengal, 1939.
35. Vandana Sister, Mataji, Vandana, Nama Japa: The Prayer of the Name, Delhi, 1995
36. Viraswami Pathar, S, Gayatri Mantra, Chennai, 2006,
37. werner, Karel, A Popular Dictionary of Hinduism, UK, Curzon Press, 1994